

Hevosenomistajan opas

Hevoseni.fi – tietoa hevosen ja tallin pidosta

Turvallisin mielin hevosystäväsi
kanssa kotona ja kilpailuissa --
LähiTapiolan hevosvakuutus

*LähiTapiolan asiakkaana voit vakuuttaa myös hevosesi meillä.
Lue lisää osoitteesta **www.lahitapiola.fi/elaimet***

Hevosenomistajan opas

Hevosien hankkiminen ja omistaminen antaa iloa ja uusia ulottuvuuksia hevos-harrastukseen – rahassa mittaamattomia elämyksiä.

Tämän oppaan tarkoituksena on auttaa hevosenomistajia niiden monien ratkaisujen tekemisessä, joita hevosien vastuuhenkilönä toimiminen tuo tullessaan. Hevosien omistaminen vaatii innostuksen ja kiinnostuksen ohella valtavasti aikaa, tietoa ja valintojen tekemistä.

Hevosien hankkimispäätöksen tulee olla tarkkaan punnittu ja sen on perustuttava tietoon. Vastuullinen hevosen hankintaa harkitseva miettii tarkkaan jo etukäteen, onko hänellä riittävästi hevosaitoja omasta hevosesta huolehtimiseen. Onko hevosen hankinta ja ylläpito sekä taloudellisesti että ajankäytöllisesti mahdollista? Oikean hevosen valintaan kannattaa käyttää paljon aikaa ja harkintaa.

Omistajan ensisijainen velvoite on huolehtia hevosesta. Alaikäisen omistuksessa olevasta hevosesta ovat vastuussa hänen huoltajansa. Yhteisomistaminen on yleistä varsinkin ravihevosilla. Tällöin on tyypillistä, että hevonen on hoidossa ja valmennuksessa ammattivalmentajalla.

Tässä oppaassa kerrataan niitä asioita, joita hevosen omistaminen tuo tullessaan. Oppaan avulla voi pohtia, mitä kaikkea on otettava huomioon hevosta hankittaessa, sitä pidettäessä ja

siitä vastuullisesti luovuttaessa. Oppaan loppuun on listattu suositeltavaa lisäluettavaa sekä hevosalan organisaatioiden yhteystiedot. Älä jää kysymyksiäsi kanssa yksin, sillä tietoa ja apua on saatavilla.

Opas on toimitettu Hippolis – Hevosalan osaamiskeskuksen, SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liiton, Suomen Hevosenomistajien Keskusliiton, Suomen Hippoksen ja Suomen Ratsastajainliiton yhteistyönä.

Monelle oman hevosen hankinta on pitkäaikaisen haaveen toteutuminen

Hevosen käyttäytyminen ja käsittely

Hevonen on suuri, voimakas ja reaktioiltaan nopea eläin, joka kokee maailman hyvin eri tavalla kuin ihminen. Siksi sen hoitajalta vaaditaan taitoa. Hevosen käsittelyä oppii parhaiten käytännön harjoittelulla, aluksi kokeneen hevosihmisen opastuksella. Avain hevosenkäsittelytaitoon on hevosen tarpeiden ja lajiluonteen ymmärtäminen. Ongelmia syntyy, jos hevosta inhimillistetään tai se rinnastetaan lemmikkieläimiin.

Hevosen omistaminen vaatii valtavasti aikaa, tiedonhankintaa ja valintojen tekemistä

Hevonen on laumaeläin, joka ensisijaisesti pakenee kohdatessaan pelottavia asioita. Jos pakeneminen ei ole mahdollista, se voi puolustautua potkimalla ja puremalla. Hevosella on laaja näkökenttä, mutta se ei kuitenkaan näe suoraan taakseen muutoin kuin kääntämällä päätänsä. Hevonen kuulee ja

haistaa ihmistä paremmin, ja saaliseläimenä se myös tulkitsee aistimuksensa eri tavalla kuin me. Kokemuksen kautta ihminen oppii ymmärtämään hevosen käyttäytymistä, kehon kieltä ja ennakkoimaan sen reaktioita. Silti kokenutkin hevosihminen tulee silloin tällöin yllätetyksi.

Hevosten välillä on suuria eroja käsiteltävyydessä. Toiset hevoset ovat rauhallisempia eivätkä reagoi ulkopuolisiin ärsykkeisiin niin helposti. Kannattaa kuitenkin muistaa, että pomminvarmoja hevosia ei ole.

Hevosen käyttäytyminen on yhteistulos sen perimästä ja ympäristöstä. Siihen vaikuttaa hyvin oleellisesti sen ikä ja sukupuoli. Varsan käsittely ja sen opettaminen ihmisen kanssa toimimiseen vaatii osaamista, jotta varsasta kouliintuu luottavainen ja helposti käsiteltävä hevonen. Oriiden luontaiseen käytökseen kuuluu nuoresta asti tietty rajuus, ja siksi ne soveltuvat harvoin aloittelijoille. Ruunaaminen on hyvä vaihtoehto oriille, jota ei ole hyväksytty jalostuskäyttöön. Tammät käyttäytyvät usein poikkeavasti kiima-aikoinaan tai puolustaessaan ja suojellessaan varsaansa.

Hevosen kohtelu varsaiästä lähtien vai-

kuttaa merkittävästi hevosen luonteeseen. Hyvät kokemukset ihmisen kanssa lisäävät hevosen luottamusta ja tekevät siitä yhteistyöhaluisen. Oikein ja johdonmukaisesti kohdeltu hevonen oppii kunnioittamaan ihmistä oikeudenmukaisena ja luotettavana ”laumanjohtajana”. Taitamaton käsittely saattaa tehdä hevosesta esimerkiksi epäluuloisen, hermostuneen, arvaamattoman, omapäisen tai huonotapaisen. Epätoivottujen tapojen karsiminen hevosen käytöksestä saattaa kestää vuosia.

Hevosen on selvityäkseen oltava ollut nopea oppimaan sekä myös muistamaan syy- ja seuraussuhteita. Hevoset oppivat nopeimmin tehtäviä, jotka liittyvät niiden lajityypilliseen käyttäytymiseen, mutta ne osoittavat merkittävää sopeutumiskykyä ja suvaitsevaisuutta myös muita tehtäviä kohtaan. Hevoselle voi opettaa vaikeitakin tehtäviä, kuten useista eri vaiheista koostuvia käytösketjuja. Opettelemalla itse vaikka edes kouluttamisen alkeet, pystyy toteamaan kuinka viisas hevonen voi olla.

Hevoskauppa ja vuokraus

Hevosta ostettaessa täytyy ottaa huomioon monta asiaa. Oman taitotason ja taloudellisten resurssien tarkan kartoituksen jälkeen tärkeintä on löytää käyttötarkoitukseen sopiva yksilö. Aloittelevalle hevosharrastajalle soveltuu parhaiten kokenut ja hyvin koulutettu hevonen. Hevosen sijoituspaikka – on se sitten omassa tai vuokratallissa – täytyy olla etukäteen selvillä. Hevosen ylläpito tulee olemaan suuri kuluerä. Vaikka hevosen onnistuisi hankkimaan edullisesti, sen ylläpito maksaa.

Matkalla hevosen omistajaksi

OPAS HEVosen HANKINNASTA JA OMISTAMISESTA

Tutustu myös hevosenomistaja.fi

Hevonen rinnastetaan kaupassa irtaimen tavaraan. Erityisen tärkeää on ymmärtää, että halvalla ei yleensä saa virheetöntä. Oikeuskäsittelyssä ostajan turva on usein parempi, kun ostos on ollut arvokas.

Ennen kaupan tekemistä tulee tarkistaa, että hevosen paperiasiat ovat kunnossa. Hevosella tulee olla hevospassi tai rekisteritodistus, josta ilmenevät sen perustiedot; suku- ja tunnistetiedot sekä hevosen omistaja. Mikäli hevonen tai poni on vastikään tuotu ulkomailta, siltä tulee löytyä myös TRACES-määrämuotoinen eläinlääkärin todistus lähelmästä, muuten sen rekisteröiminen uuden omistajan nimiin kotimaahan on vaikeaa tai jopa mahdotonta. Astutettua tammaa ostettaessa pitää myyjältä pyytää myös oriinpitäjän allekirjoittama astutustodistus. Varmista, että hevosta

myyvällä henkilöllä on todellisuudessa oikeus myydä hevonen ja allekirjoittaa sitä koskevat asiakirjat. Tarkista hankittavan hevosen omistustiedot heppa.hippos.fi.

Hevoskaupasta tulee aina tehdä kauppakirja, jossa sovitaan hevosen kauppahinnan suorittamisesta, hevosen siirtymisestä myyjältä ostajalle, vastuista ja mahdollisista muista kaupan ehdoista. Hevoskauppa ilmoitetaan Suomen Hippokseen omistajanvaihdosilmoituksella, josta jää omat kappaleet sekä myyjälle että ostajalle. Kannattaa muistaa, että omistajanvaihdos ei korvaa kauppakirjaa.

Hevoskaupassa hevonen myydään siinä kunnossa kuin se kauppahetkellä on, ja kaupan kohteeseen tulee tutustua ennakoon huolellisesti. Etenkään aloittelevien hevosharrastajien ei pidä epäröidä asiantuntija-avun pyytämisessä. Eläinlääkärillä teetetty ostotarkastus on erittäin suositeltavaa ennen kaupan tekoa.

Koska hevoskaupan kohteena on elävä eläin, aiheuttavat riitatilanteet joskus näkemyskiistoja kaupan kohteen virheen eli yleensä terveysvaivan syntyajankohdasta. Kannattaa olla huolellinen, jotta ikäviltä riitatilanteilta välttyttäisiin.

Omistusoikeus ja vastuu hevosesta siirtyvät uudelle omistajalle, kun hevonen on maksettu, ellei muuta ole sovittu. Hevoskaupassa ei suositella osamaksukauppaa. Myös koeajan käyttäminen hevoskaupassa on riskialtista ja aiheuttaa usein riitatilanteita vastuukysymyksistä.

Hevosen ostamisen rinnalla on viime vuosina yleistynyt hevosen vuokraaminen. Se on eräs tapa tutustua hevosenomistamisen arkeen ennen kokonaan oman hevosen hankkimista. Hevosen voi vuokrata harraste-, kilpailu- tai sii-

toskäyttöön. Ratsuja vuokrataan usein vain muutamiksi päiviksi viikossa.

Vuokrasopimus tulee aina tehdä kirjallisesti. Hyvä sopimus säästää jatkossa monelta harmilta, kun pelisäännöt ovat molemmille osapuolille selvät. Vuokrasopimukseen kirjataan tarkka selvitys kummankin osapuolen oikeuksista ja velvollisuuksista.

Tee hevosesta aina kirjallinen kauppakirja tai vuokrasopimus

Hippoksessa pystyy tekemään myös hallintaoikeuden siirron. Mikäli esimerkiksi varsan kasvattajaksi halutaan joku toinen henkilö (tai yritys) kuin tamman omistaja, tulee tammasta tehdä hallintaoikeuden siirtoilmoitus kasvattajarekisteriin. Jos hevosta taas kilpailutetaan jonkun toisen henkilön (tai yrityksen) nimissä kuin hevosen omistajan, tehdään hallintaoikeuden siirto kilpailurekisteriin. Mikäli hevonen vuokrataan toiselle henkilölle (tai yritykselle) ilman kasvattajaoikeuksia, tehdään hallintaoikeuden siirtoilmoitus omistajarekisteriin.

Lisätietoja saa Suomen Hippoksesta. Ostajan tulee varmistaa, että hevonen on rekisteröity ennen kuin omistajanvaihdos voidaan tehdä. Hevosten kauppaan ja vuokraukseen liittyviä sopimusmalleja löytyy www.hevosen-omistaja.fi sivulta ja Suomen Hevosenomistajien Keskusliitto sekä Suomen Ratsastajainliitto toimittaa niitä jäsenilleen.

Hevosen hoito

Eläinsuojelulaki määrää hevosen hoidon minimivaatimukset. Hevonen ruokitaan vähintään kolme kertaa päivässä säännöllisin ruokintavälein ja puhdasta juomavettä tulee olla vapaasti tarjolla. Hevosen pitää päästä päivittäin tarhaan jaloittelemaan, mielellään lajitovereiden seurassa. Hevosen päivittäiseen hoitoon kuuluvat harjaus, kavioiden puhdistus ja terveydentilan seuranta, varusteiden kunnossapito sekä karsinan puhdistus ja kuivitus. Hevosen ollessa hikinen tai likainen, se pestään tai huuhdellaan vedellä. Hevosen loimituksen tarve arvioidaan hevoskohtaisesti ottaen huomioon

muun muassa sääolosuhteet. Märkä hevonen loimitetaan kuivumisen ajaksi.

Kengityksestä, kavioiden vuolusta, loishäädöstä, hampaiden raspauksesta ja tarvittavista rokotuksista huolehtiminen ovat perusasioita kaikkien hevosten kohdalla.

Ruokinta

Luonnonatilassa hevonen käyttää syömiseen 60-70 % ajastaan eli 14-17 tuntia päivässä. Nykyolosuhteissa harva hevonen käyttää syömiseen näin paljon aikaa vaikkakin siihen tulisi pyrkiä. Liian väkirehuvaltainen ruokinta on hevoselle myös epäluonnollista. Hevosta ei saa ruokkia välittömästi rasituksen jälkeen

tai ennen sitä, vaan valmennusajat on sovittava hevosien ruokinta-aikojen mukaan. Ruokinta-astiat pidetään puhtaina ja syömättömät rehuntahteet kerätään pois karsinasta tai tarhasta ennen seuraavaa ruokintakertaa. Ruokinnan muutokset tehdään varovasti asteittain, uuteen rehuun siirtymisen tulisi kestää 1–2 viikkoa.

Hevonen on sopeutunut syömään pieniä määriä rehua kerrallaan

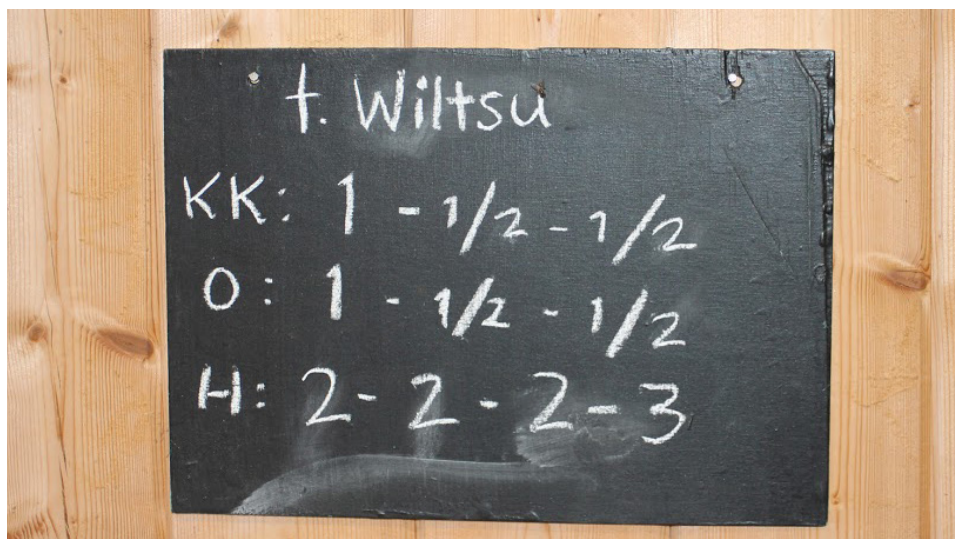
Hevosien rehuannos kootaan vastaamaan sen ravinnontarvetta. Tarve vaihtelee mm. hevosien käytön eli työmäärän mukaan. Perusrehut jaetaan karkea- ja väkirehuihin. Karkearehuja ovat laidunruoho, säilöheinä ja kuiva heinä. Väki-rehuista yleisin on kaura, jonka lisäksi väkirehuihin luetaan mm. sokeripitoiset melassi ja melassileike sekä kasviöljyt. Markkinoilla on saatavana myös teollisia väkirehuja, jotka ovat joko täysrehuja tai tiivistä, joilla täydennetään pe-

rusrehuja. Hevoselle annetaan tarpeen mukaan myös kivennäis-, vitamiini- ja suolalisää. Helpoin tapa huolehtia hevosen perussuolantarpeesta on laittaa sille suolakivi karsinaan.

Tärkein rehu hevoselle on aina hyvälaatuinen heinä. Hyvä heinä on ravinteikasta, homeetonta, pölytöntä, lehtevää ja hyvän tuoksuista. Heinä voi olla kuivaa heinää tai esikuivattua säilöheinää. Kesäisin heinän voi korvata kokonaan tai osittain tuoreella laidunruoholla.

Hevosien päivittäinen kuivan heinän tarve vaihtelee noin kuudesta kilosta aina reiluun kymmeneen kiloon saakka hevosien koon mukaan. Pikkuponin heinän tarve on vähäisempi. Säilöheinän annostelussa on otettava huomioon rehun kosteus. Märkkä rehua on annosteltava kilomääräisesti enemmän, koska se sisältää enemmän vettä. Joutilaan ja vähällä käytöllä olevan hevosen koko energiantarve voidaan tyydyttää hyvälaatuisella karkearehulla.

Väkirehuna hevosilla käytetään yleisimmin kauraa. Yksi litra hyvää koko-

naista (ei litistettyä) kauraa painaa 550–600 g. Päivittäin syötettävän väkirehun määrä riippuu hevosen iästä, sukupuolesta, koosta, rodusta, valmennuksesta ja rehunkäyttökyvystä. Kaura-annoksen enimmäismäärä paljon liikkuvalla isolle hevoselle on 4–5 kg päivässä. Seurapona elävälle shetlanninponille riittää hyvän mielen kourallinen.

Hevosen yksilöllisen ruokinnan suunnittelun tukena on hyödyllistä käyttää rehuista tehtyjä rehuanalyysijä. Erityisesti kilpahevosen, raskasta työtä tekevän hevosen, varsan ja siitostamman perusrehuja joudutaan usein täydentämään lisäenergialla tai -valkuaisella sekä kiennäisillä ja vitamiineilla. Ruokintaan kannattaa perehtyä kirjallisuuden sekä kokeneemman henkilön opastuksella. Sairaiden ja toipilaiden hevosten ruokinnassa opastaa eläinlääkäri.

Hevosen lihavuuskuntoa tarkkaillaan kokeilemalla kylkiä. Kylkiluiden tulee tuntua selvästi, mutta ne eivät saisi näkyä. Sopusuhtainen hevonen liikkuu mielellään ja on pirteä ja terveen näköinen. Liian laiha hevonen on usein apea, haluton ja sen karva on kiilloton ja suttuinen. Jos hevonen on laiha, kannattaa tarkistaa sen hampaat ja antaa sille loishäätölääkitys.

Liikalihavuus on nykyään yleinen ongelma hevosilla. Se rasittaa hevosen jalkoja ja muuta terveyttä. Tällöin hevonen on usein haluton liikkumaan ja se saattaa väsyä helposti.

Ruokinnallisia sairauksia

Hevonen on altis ruuansulatuskanavan sairauksille ja häiriöille, joiden yleisnimitys on ähky. Ähky voi aiheutua esimerkiksi ummetuksesta tai kaasun kertymisestä suolistoon. Parasta ennal-

taehkäisyä on ruokinta hyvälaatuisilla rehuilla pienissä erissä energiantarpeen mukaan. Erityisesti äkillisiä ruokinnanmuutoksia tulee välttää. Tyypillisiä ähkyoireita ovat rauhattomuus, mahan alle potkiminen, kylkien katselu, makailu ja piehtarointi.

Jos hevonen sairastuu ähkyyn, tulee välittömästi ottaa yhteyttä eläinlääkäriin. Ensiapuna estetään hevoselta syöminen, talutellaan sitä rauhallisesti ja estetään sen piehtarointi.

Rasituksen jälkeen hevosen tulee antaa palautua kunnolla ennen ruokintaa. Jos hevonen ruokitaan kuivalla rehulla liian pian rasituksen jälkeen, ruokatorven tukoksen riski nousee. Tämä on vakava tila, joka vaatii eläinlääkärin välitöntä hoitoa.

Liikalihavuus ja liiallinen energiansaanti altistavat hevosta kaviokuumeelle, joka on erittäin kivulias sairaus. Kaviokuume ilmenee tavallisimmin etukavioissa, jotka lämpenevät johtuen kavion sisäisestä verenkiertohäiriöstä. Hevonen on haluton liikkumaan, ja se pyrkii siirtämään painoa takaosalleen seisomalla takajalat vatsan alla. Kaviokuumepotilasta ei saa liikuttaa, ja se tarvitsee välittömästi eläinlääkärin hoitoa. Paranemisennuste on usein huono. Lannehalvaus, lihaskramppi ja yleinen lihasjäykkyys ovat aineenvaihdunnallisia sairauksia, jotka voivat johtua myös liiallisesta energiansaannista. Oireita ovat jäykkyys, köyrylanteisuus ja kipeät lihasryhmät. Krampпивaiheessa hevonen ei suostu kävelemään, se huohottaa ja hikoilee. Vakavissa vaurioissa hevosella on virtsaamisvaikeuksia ja virtsa voi värjäytyä tummaksi, jopa kahvin väriseksi. Lievissä tapauksissa hoidoksi voi riittää ruokinnan tarkistus siten, että sokeri- ja tärkkelyspitoisten

rehujen määrää vähennetään. Vakavissa tapauksissa, joissa hevonen on selvästi kivulias ja sen liikkuminen on vaikeaa, tarvitaan eläinlääkärin hoitoa. Metabolinen oireyhtymä on samantyyppinen sairaus kuin ihmisen II-tyypin diabetes. Perimä altistaa tälle sairaudelle, mutta ajan kuluessa saatu liikaenergia ja liikumattomuus voivat laukaista sen.

Liiallisen energiansaannin paras ennaltaehkäisy on oikein mitoitettu ja oikeanlainen ruokinta suhteessa liikuntaan. Myös säännöllinen liikunta ja huolellinen loppu- ja alkuverryttely ovat tärkeitä.

Mahahaava on hyvin yleinen sairaus, etenkin kilpahevosilla. Sitä tosin tavataan kaiken tyyppisillä hevosilla, jopa maitovarsilla.

Mahahaavassa mahalaukun eri osissa ja ohutsuolen alkuosassa todetaan limakalvohaavaumia. Hevosen ruoansulatuskanava ja erityisesti mahalaukku on sopeutunut laiduntamiseen. Suolahappoa erittyy hevosen mahalaukkuun jatkuvasti – ei siis vain syödessä ja mahan ollessa täynnä – kuten ihmisellä. Tämä on ihanteellista laiduntavalle eläimelle, joka syö jatkuvasti. Hevoselle, joka saa ruokaa harvoin muutaman kerran päi-

vässä aterioina, muodostuu helposti mahahaavoja, koska maha ehtii tyhjäntä ruokintojen välillä.

Tyypillisiä oireita ovat hampaiden narskuttelu, ähky, lisääntynyt syljeneritys, laihtuminen, ruokahalun menetys, alentunut suorituskyky, luonteessa havaitut muutokset (depressio, haluton treenaamaan) ja huono karvapeite. Varsoilla voi ilmetä ripulia. Aikuiset hevoset voivat myös olla oireettomia.

Oikea ruokinta, valmennus ja muu hoito ovat avainasemassa paitsi mahahaavojen ehkäisyssä myös niiden hoidossa.

Hevosen terveydenhoito

Hevosen perusterveydenhoitoon kuuluu päivittäisen hoidon yhteydessä terveydentilan seuranta. Ainakin kilpahevosilta lämpö on hyvä mitata päivittäin, jotta hevosen sairastuminen havaitaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Kaikki hevoset on syytä rokottaa jäykkäkouristusta eli tetanusta vastaan. Tetanusrokotus annetaan perusrokotusten jälkeen kahden vuoden välein. Suurin osa hevosista kannattaa rokottaa myös influenssaa vastaan. Kilpailevat ravurit ja ratsut rokotetaan kilpailusääntöjen

Hevosen elintoimintojen normaaleja lepoarvoja

Lämpö

aikuinen hevonen 37,3-38,3°C
varsa n. 37,5-38,5°C
yksilöerot voivat olla suuria

Pulssi

aikuinen hevonen 26-40 / min
vuotias 35-50 / min
varsa 60-80 / min

Hengitystiheys

aikuinen hevonen n. 8-16 krt/min
varsoilla ja nuorilla hieman korkeampi

Limakalvot

vaaleanpunaiset

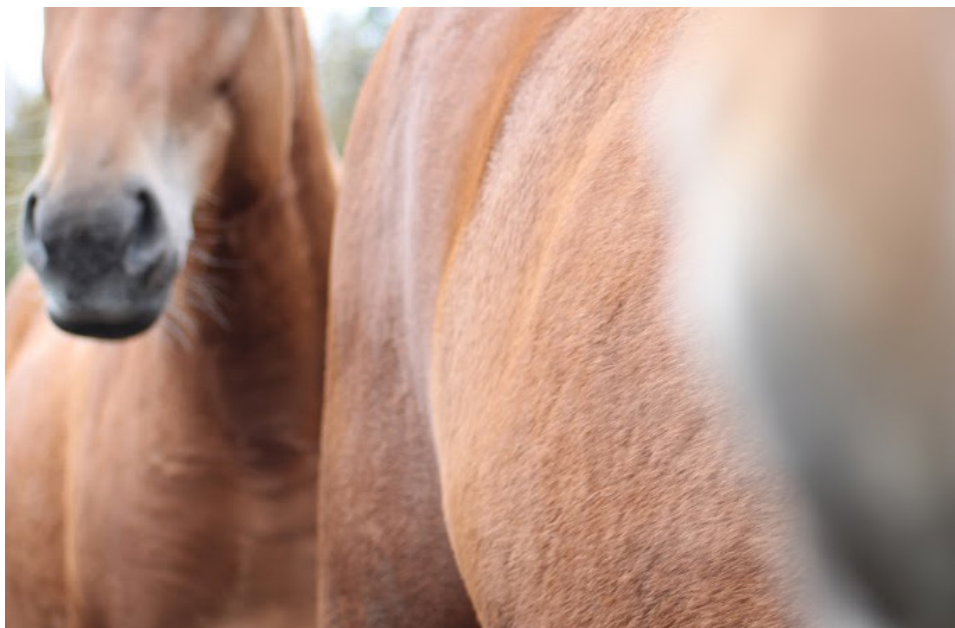
mukaisesti. Nämä rokotusmääräykset voi tarkistaa Suomen Hippoksesta ja Suomen Ratsastajainliitosta. Varsa rokotetaan ensimmäisen kerran puolen vuoden iässä.

Sisäloiset ovat hevosella yleisiä, ja loishäätölääkityksenä annetaan ns. matolääkettä. Usein aikuisille hevosille riittää loishäätö kerran vuodessa laidunkauden loputtua. Varsoilla ja nuorilla hevosilla sisäloisia esiintyy eniten, ja siksi nuorille hevosille loishäätölääkitys annetaan useammin. Erityistä huomiota vaativat pihatossa ja suurissa laumoissa elävät hevoset. Säännöllinen tarhojen puhdistus vähentää tartuntapainetta. Loisten resistenssi eri matolääkkeitä kohtaan lisääntyy jatkuvasti ja siksi on tärkeätä tietää, mitä loisia hevosella esiintyy, jotta osataan valita oikea lääke. Varmin tapa selvittää hevosen loistilanne on toimittaa hevosen ulostenäyte tutkittavaksi ja suunnitella loishäätöohjelma yhdessä eläinlääkärin kanssa huomioiden myös tallikohtainen resistenssitilanne.

Aikuisen hevosen hampaat vaativat säännöllistä hoitoa. Hampaisiin saattaa muodostua hammaspiikkejä, jotka vaikeuttavat syömistä tai aiheuttavat kipua. Yli kaksivuotiaiden hevosten hampaat tulisi tarkistaa vähintään kerran vuodessa ja raspata tarvittaessa. Jos hevosella on purentavirheitä, voi raspaus olla tarpeen huomattavasti useamminkin.

Hevosta lääkitään vain eläinlääkärin antamien ohjeiden mukaisesti. Kaikki hevoselle annettu lääkitykset, myös loishäädöt ja rokotukset, kirjataan lakisääteisesti lääkekirjanpitoon. Lääkityskirjanpidosta on käytävä ilmi lääkityn hevosen nimi, lääkkeen antopäivämäärä, lääkkeen nimi ja määrä, lääkkeen teurasvaroaika sekä lääkkeen myyjän nimi. Suomen Hippos ry on julkaissut hevosten lääkityskirjanpitoa varten vihkosen, jonka voi noutaa esim. raviradoilta tai tilata suoraan Hippoksesta. Kilpailevia ravihevosia koskevat lääkityksiin liittyvät säännöt voi tarkistaa Suomen Hip-

poksesta, ja kilpailevia ratsuja koskevat tiedot Suomen Ratsastajainliitosta.

Jos hevonen sairastuu, sille on hankittava asianmukaista hoitoa. Äkillisissä sairastapauksissa yhteys kannattaa ottaa päivystävään eläinlääkəriin, joka on tavoitettavissa vuorokauden ympäri. Eläinlääkärin ja hevosklinikoiden puhelinnumerot kannattaa ottaa selville jo etukäteen. Yliopistollisesta hevossairaalaasta saa hätätapauksissa puhelimitse neuvoja myös päivystysaikoina.

Kavioiden hoito

Kaviot puhdistetaan päivittäin kaviokoukulla. Samalla tarkistetaan kavioiden kunto ja mahdollisten kenkien kiinnitys. Säännöllinen liikunta ja puhdas karsina ovat perusteita kavioiden kunnossa pysymiselle. Jäisellä kelillä hevosen liukastelua vähentävät kenkiin kiinnitettävät hokit, ja lumen paakkuuntumista kavioihin estävät ns. tilsakumit.

Kavioiden kasvaminen liian pitkäksi tai niiden liiallinen tai epätasainen kulumisen aiheuttavat hevoselle mm. kipua ja jalan asentovirheitä. Asentovirheet aiheuttavat pahimmillaan vammoja jänteille ja nivelille.

Kavion kasvu on yksilöllistä, mutta kavion ja kengän kulumiseen vaikuttaa luonnollisesti alusta, jolla hevonen oleskelee ja liikkuu. Tavallisesti kavio vaatii vuolemista ja kengitystä noin 4–8 viikon välein. On tärkeää, että hevosen kavioiden hoito aloitetaan heti varsaiässä, varsan ensimmäisenä kesänä, jotta varsan jalka-asennot ja jalkojen luusto kehittyvät normaalisti. Samalla varsa tottuu kavioiden käsittelyyn.

Säännöllisessä käytössä solevat hevoset ja ponit tarvitsevat pääsääntöisesti kenkiä estämään kavioiden liiallista kulumista

Kavion vuoleminen ja kengitys edellyttävät kokemusta ja taitoa, joten tehtävä on syytä antaa ammattitaitoiselle kengitysseppälle. Kavion perusmekanismiin ja oman hevosen yksilölliseen kavionhoitoon kannattaa perehtyä esimerkiksi kengittäjän avustuksella.

Ulkoilu ja liikunta

Eläinsuojelulaki velvoittaa huolehtimaan hevosen päivittäisestä ulkoilusta ja liikunnasta. Toisaalta se kieltää hevosen liiallisen rasittamisen. Suositus on, että kesällä hevonen pääsisi päivittäin laitumelle. Pihatossa asuvat hevoset voivat itse päättää ulkoilunsa määrän. Tämä onkin hyvä vaihtoehto kaikille hevosille.

Terve ja normaalisti kehittynyt varsa opetetaan tavallisimmin ajolle 1,5-vuotissyksyllä ja ratsastukseen 3-vuotiaana. Opetusvaihe ei ole varsinaista valmennusta, vaan toistoihin perustuvaa lyhytkestoista uusien asioiden opettelua. Opettaminen on aina kokeneen hevosihmisen tai ammattilaisen työtä.

Kaikkien hevosten liikuttamisen tulee olla säännöllistä ja suunniteltua, kilpailusuorituksiin tähdättäessä myös nousujohteista. Lepopäivät tai -jaksot kuuluvat aina asiaan, samoin riittävän vaihteleva liikunta.

Hevosen haluttomuus, niskurointi, ylivireys, voimakas laihtuminen tai lihominen ja huono hallittavuus voivat olla merkkejä siitä, ettei liikunnan määrä tai laatu ole oikealla tasolla. Usein ongelmien syynä on myös hevosen kokema kipu. Ongelmiin pitää puuttua nopeasti, ensijaisesti on hevosen terveys tarkistettava ja sen lisäksi myös ruokinta sekä varusteiden sopivuus. Ontuvan tai muuten sairaan hevosen täytyy saada tarvit-

semansa hoito ja lepo, eikä sitä tieteenkään saa rasittaa.

Tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisyssä hevosen asiantunteva valmennus on tärkeää. Hevosen rasituksen tulee kasvaa asteittain niin, että lihaksille ja jänteille jää aikaa vahvistua. Vammoja ehkäisee myös harjoitusalueiden oikeanlainen pohja sekä sopivat suojat ja varusteet.

Hevosen kanssa liikenteessä ja maastossa

Ratsastajan ja ajajan on hallittava perustaidot hyvin, ennen kuin hän voi lähteä hevosen kanssa maastoon. Varsinkaan lapsia ei saa päästää maastoon omin päin. Maastossa ja liikenteessä kannattaa opetella liikkumaan kokeneemman hevosihmisen opastuksella.

Kunnollisiin ratsastusvarusteisiin kuuluvat CE-merkitty turvakypärä, ratsas-

TILAVAATIMUKSET HEVOSTALLEILLE

Eläinsuojan sisäkorkeus on oltava vähintään hevosen sisäkorkeus kerrottuna luvulla 1,5, kuitenkin aina vähintään 2,2 metriä

Yksittäiskarsinat

Hevosen yksittäiskarsinan vähimmäiskoko

Hevosen säkäkorkeus, cm	Karsinan pinta-ala, m ²
Enintään 108	4,0
108, mutta enintään 130	5,0
130, mutta enintään 140	6,0
140, mutta enintään 148	7,0
148, mutta enintään 160	8,0
Yli 160	9,0

Taulukon tilavaatimuksia ei sovelleta silloin, kun kyseessä on hevosen tilapäinen ja lyhytaikainen säilyttäminen kilpailu-, näyttely- tai muun vastaavan matkan aikana.

Lähde:

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 588/2010

Lisätietoja:

Hevosten pitoa ja talleja koskeva lain-säädäntö löytyy koottuna netistä: hippolis.fi/lainsaadanto

Huom!

Yrittäjä, mikäli suunnittelet uutta tallia, huomioithan lisäksi MMM:n tuettavaa rakentamista koskevat rakentamismääräykset ja -suositukset.

Ryhmässä pidettävät hevoset

Ryhmäkarsinassa on oltava tilaa kutakin siellä pidettävää hevosta kohden vähintään

Hevosen ikä	Yksittäiskarsinan pinta-ala*
Täysikasvuinen	100%
12-24 kk nuori	75%
<12 kk varsa	50%

Hevospihatossa sellaisessa makuuhallissa, jossa hevosia ei ruokita, on oltava tilaa kutakin siellä pidettävää hevosta kohden vähintään

Hevosen ikä	Yksittäiskarsinan pinta-ala*
Täysikasvuinen	80%
12-24 kk nuori	60%
<12 kk varsa	40%

**Edellä kohdassa yksittäiskarsina olevan taulukon mukainen yksittäiskarsinan pinta-ala.*

tukseen tarkoitetut jalkineet ja käsi-
neet. Lisäksi turvaliivin ja turvajalustimien
käyttöä suositellaan. Ajajan varusteisiin
lukeutuvat kypärä sekä käsi-
neet. Hä-
märällä molempien varustukseen kuu-
luvat vähintään heijastimet. Maastoon
lähtiessä kannattaa tallilla kertoa muille
minne on menossa ja milloin palaa. Pu-
helin on hyvä pitää mukana hätätapaus-
ten varalta.

Hevosien kanssa liikuttaessa tulee ot-
taa huomioon muut teiden ja polkujen
käyttäjät. Autoilijoiden ja jalankulki-
joiden läheisyydessä kuljetaan käyntiä.
Jokamiehen oikeudella saa tilapäisesti
ratsastaa toisen alueella, myös yksityis-
tiellä. Säännöllinen ja ammattimainen
ravivalmennus sen sijaan vaatii luvan.

Hevonen ja kärkyt muodostavat he-
vosajoneuvon, jonka liikkumista sääte-
lee tieliikennelaki. Ratsastajan ja eläi-
men kuljettajan on soveltuvin osin nou-
datettava ajoneuvon kuljettajaa koskevia
säännöksiä (tieliikennelaki § 46). He-
vosajoneuvon ja ratsukon paikka tiellä
on sen oikeassa reunassa. Ratsastaminen
ja hevosajoneuvolla ajaminen on kiel-
letty kuntopoluilla, yleiseen käyttöön
kunnostetuilla laduilla sekä urheiluken-
tillä (järjestyslaki § 15).

Luvan kysyminen maanomistajalta on
kohteliasta ja ehkäisee ongelmia – kysy
ensin ja käytä alueita vasta luvan saa-
tuasi. Hevosella liikkuminen ei ole sal-
littua pihapiirissä, taimikoissa, pelloilla,
peltojen suoja-alueilla, hiihtoladuilla
eikä kuntopoluilla. Teiden käyttöä on
hyvä välttää kelirikko-aikaan. Tervehdi
muita liikkujia ja ole ystävällinen –
edustat kaikkia hevosihmisiä.

Hevosien pitopaikka

Hevosien pitopaikan on oltava riittävän
tilava, suojaava, valoisa, puhdas ja tur-
vallinen sekä mahdollisimman hyvin
hevosien luontaiset tarpeet huomioon ot-
tava. Hevosella tulisi aina olla lajitove-
reita lähiympäristössä. Hevosien on voi-
tava seistä ja levätä luonnollisessa asen-
nossa sekä liikkua ja nousta makuulta
luonnollisella tavalla. Makuupaikan
tulee olla kuivitettu, ja se on pidettävä
puhtaana.

Pitopaikan ilmanvaihtoon tulee kiinnit-
tää huomiota. Puutteellisesta ilmanvai-
hdesta johtuva kosteus, pöly ja lantakaa-
sut altistavat hevosta hengitystiesaira-
uksille. Lämpötilan ja valaistuksen on
oltava eläinsuojassa pidettävälle hevo-
selle sopivat. Tallin optimilämpötilana
pidetään 5–10 astetta. Tallin lämpötilan
tulisi olla mieluummin matala kuin kor-
kea. Hevonen ei myöskään saa olla jat-
kuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65
desibeliä.

Tallirakennuksille on olemassa tarkat
määräykset karsinoiden ja pihattojen
koosta sekä tilojen korkeudesta. Karsi-
nan ja pihatton koko määräytyy hevosien
säkäkorkeuden mukaan. Tallin korkeu-
den on oltava 1,5 kertaa hevosien säkä-
korkeus, aina kuitenkin vähintään 2,2
metriä.

Tarha ja laidun

Hevoselle on tärkeää, että se saa liik-
kua vapaana laumassa tai laumamai-
sissa olosuhteissa varsinaisen työnteon
lisäksi. Tarhan minimikoosta ei ole
sääntöä, mutta suositus on vähintään
500–1000 neliötä ja hevosien tulisi päästä
liikkumaan siellä rennosti kaikissa as-

kellajeissa. Tarhassa hevosella tulee olla tarvittaessa säänsuoja epäsuotuisia sääolosuhteita vastaan. Useita hevosia yhdessä tarhatessa täytyy lauman alempiarvoisilla olla tilaa väistää ylempiarvoisen hevosen uhkaavaa käyttäytymistä. Tarhan pohjan sekä kulkureittien pitää olla turvalliset ja pysyä riittävän kuivina. Tarhan pohjan tulee kestää hevosten liikkumista erilaisissa sääolosuhteissa. Tarhasta kerätään säännöllisesti pois lanta ja mahdolliset korsirehun tähteet. Aitamateriaalin tulee olla hevoselle turvallista ja kestävä. Piikkilankaa ei saa käyttää aitamateriaalina, ja myös valvomaton lieassa pito on kielletty.

Ennen laitumelle laskua hevonen totutetaan laidunnurmeen, kuin mihin tahansa uuteen rehuun

Hevosen on suositeltavaa päästä kesäaikaan päivittäin laitumelle. Hevosta kohden laidunalaan varataan 0,25–0,5 ha.

Jos laidunnus on ympärivuorokautista, täytyy hevosten kunto ja juomaveden riittävyys tarkistaa päivittäin. Laidunnurmen laatua ja määrää tulee seurata. Mikäli ruoho käy vähiin tai hevosta käytetään aktiivisesti, pitää hevoselle antaa lisärehua. Huolehdi myös hevosen kivennäis- sekä suolan saannista (suolakivi).

Laitumen kuntoa ylläpidetään niittämällä hevoselle kelpaamattomat rehulaikut sekä poistamalla laitumelle kertyneet lantakasat. Laitumen käyttöä tehostaa laitumen jakaminen useampiin lohkoihin ja hevosten kierrättäminen lohkolta toiselle sitä mukaa kuin rehun määrä loholla vähenee. Laidun voidaan lannoittaa n. 1-2 krt/vuodessa. Hevoset päästetään laitumelle aikaisintaan pari viikkoa lannoittamisen jälkeen.

Laitumet tulee aika ajoin myös uudistaa eli kyntää ja kylvää uudelleen. Näin vähennetään loistartuntojen määrää. Tarvittaessa laitumet kalkitaan.

Oma talli

Omaa tallia suunniteltaessa on tärkeää olla yhteydessä kunnan rakennusvalvonta- ja ympäristöviranomaisiin, jotta rakentamista ohjaava lainsäädäntö ja kuntakohtaiset määräykset voidaan ottaa ajoissa huomioon. Tallien rakennus-, muutos- tai laajennuslupia myönnettäessä huomioidaan rakennus- ja ympäristömääräysten lisäksi myös mm. eläinsuojelulaki ja naapuruussuhdelaki. Lupia ja ympäristövaikutuksia mietittäessä kartoitetaan myös mm. varasto-, tarha-, ratsastuskenttä-, lantala- ja parkkitilojen tarve. Esimerkiksi sijainti taajama-alueella, pohjavesialueella tai vesistön läheisyydessä asettaa omat rajoituksensa ja vaatimuksensa. Oleellinen tieto on hevosten lukumäärä käytettävissä olevaa maa-aluetta kohti. Ympäristöministeriön julkaisemassa Hevostallien ympäristönsuojeluohjeessa kerrotaan lantaloille ja lannan varastoinnille sekä tarhojen ja pihattojen lantahygienialle asetetuista vaatimuksista.

Omaa tallia suunnittelevan kannattaa muistaa, että tallista aiheutuu paljon kuluja. Tallin rakentaminen kenttineen ja tarhoineen on huomattava investointi ja lisäksi rakennusten ylläpitoon ja korjauksiin on syytä varautua. Myös työ- määrä kannattaa huomioida, hevosta kun täytyy hoitaa vuoden jokaisena päivänä. Jos tallissa on vähintään kuusi täysikasvuista hevosta tai hevosen pito on ammattimaista, tulee tallin pidosta tehdä ilmoitus aluehallintovirastoon.

Varusteet

Hevosen varusteiden, kuten riimun, suit-sien, valjaiden, satulan, loimien ja suo-jien, tulee olla hevoselle sopivia. Liian

pienet ja epäsojivat varusteet saattavat aiheuttaa hankaumia ja kipua. Rikki-näiset varusteet ovat taas turvallisuus-riski. Sopivien varusteiden hankinnassa kannattaa käyttää apuna asiantuntijaa. Nahkavarusteet vaativat huoltamista nahanhoitoaineilla, jotta ne säilyttävät kestävyytensä. Muovit ja kankaiset materiaalit on helppo pestä vedellä. Satula on arvokas varuste, ja sen täytyy sopia hyvin hevosen selkään. Satula vaatii peruspuhdistuksen lisäksi aika ajoin kun-nontarkistuksen ja toppauksen satulase-pällä. Hevosen puhdistusvälineet, kuten harjat ja suat, kaipaavat nekin säännöl-lisesti pesua ja uusimista.

Kiinnittämällä huomiota ratsastajan, ajajan ja hevosenhoitajan varustukseen, voidaan helposti ehkäistä niin pienempiä kuin vakavampiakin vammoja. Perusva-ruste lajista riippumatta on CE-merkitty kypärä. Tallikäyttöön kannattaa hank-kia kunnon käsiineet sekä tukevat turva-kengät, joissa on pitävä pohjakuviointi.

Ratsastuksen lajit

Ratsastuksen valtakunnallisen keskus-järjestön Suomen Ratsastajainliiton alaisuuteen kuuluu kymmenen eri la-jia. Perinteisiä lajeja ovat olympialajit: koulu-, este- ja kenttäratsastus. Nii-den opetus kuuluu useimpien ratsas-tuskoulujen opetusohjelmaan. Muita ratsastuslajeja, kuten islanninhevos-, vaellus-, lännen- ja matkaratsastusta, on mahdollisuus harrastaa niihin eri-koistuneilla talleilla. Vikellys on voi-mistelua hevosen selässä, ja valjakko-ajossa hevosta ohjastetaan vaunuista. Lisäksi voidaan järjestää mm. hiihtoes-teratsastuskilpailuja ja laukkakilpailuja. Ratsastus sopii myös erityisryhmille, ja

sitä voidaan käyttää monipuolisesti terapiatarkoituksiin.

Kaikkia lajeja yhteisesti koskevat kilpailusäännöt on koottu Suomen Ratsastajainliiton yleiseen sääntöosaan. Lisäksi jokaisella lajilla on omat lajikohtaiset sääntönsä. Nuorille ratsastajille suositellaan eri lajien monipuolista harjoittelua ennen erikoistumista.

Ratsastuksessa kilpaillaan viidellä tasoilla. Tasolla yksi harjoitellaan kilpailamista kotitallilla tai lähiseudulla. Kakkostaso vastaa aikaisempia aluekilpailuja ja tasot kolmesta viiteen kansallisia kilpailuja. Kilpahevosen tulee olla rekisteröity Suomen Hippoksessa tai sillä tulee olla SRL:n myöntämä kilpailunumero. Voidakseen ilmoittaa hevosen kilpailuihin, tulee hevosen vuosimaksu olla maksettu.

Kilpaileminen edellyttää ratsastajalta tai valjakkoajurilta SRL:n jäsenyyttä ja kilpailulupaa. SRL:n kilpailupalvelu Ki-

passa (kipa.ratsastus.fi) julkaistaan kilpailukalenteri sekä kilpailujen tulokset. Kilpailupalvelussa on myös hevos- ja ratsastajakohtaiset rankingit.

SRL hyväksyy ja valvoo jäsenratsastuskoulujensa sekä harraste- ja yksityistalliensa toimintaa ja voi myöntää tallille Laatatalli -nimikkeen. Hyväksyntä perustuu kriteereihin, joiden mukaan toiminnasta vastaavat ammattilaiset käyttöön soveltuvilla hevosilla ja turvallisissa puitteissa. Hyväksytyillä talleilla tai ratsastusseurojen järjestämissä tilaisuuksissa SRL:n jäsenten on mahdollista suorittaa erilaisia ratsastus- ja hevostaitomerkkejä.

Raviurheilun muodot

Suomen Hippos ry on raviurheilun ja hevoskasvatuksen keskusjärjestö, joka vastaa lajin valtakunnallisista toimin-

noista. Suomessa on rekisteröityjä ammatti- ja harrastajavalmentajia, joiden koulutuksesta ja lisenssijärjestelmästä vastaa Suomen Hippos. Jotta harrastajavalmentaja voi ilmoittaa hevosen tai ponin ravikilpailuihin, hänellä tulee olla voimassa oleva harrastajavalmentajalisanssi. Hevosen tai ponin valmentaminen ja hoitaminen vaatii pitkäjänteistä työtä sekä monipuoliset valmennusolosuhteet.

Ravikilpailuja järjestetään eri puolilla Suomea lähes vuoden jokaisena päivänä. Kilpailuissa noudatetaan Suomen Hippoksen ravikilpailusääntöjä. Osallistumista varten hevosella on oltava kilpailuoikeus ja sen on suoritettava koelähtö ennen ensimmäistä kilpailuaan.

Tavanomaisten kärrylähtöjen lisäksi Suomessa ajetaan monté- eli raviratsastuslähtöjä sekä poniravilähtöjä. Montélähdöt ajetaan normaaleina totolähtöinä raveissa ja niissä ovat voimassa pääosin samat säännöt kuin kärrylähdöissä. Ra-

vikilpailuissa hevosen ohjastajalla on oltava voimassa oleva ajolupa, jonka suorittamiseen vaaditaan vähintään 16 vuoden ikä ja riittävä taito hevosen käsittelyssä. Ajolupakursseja järjestetään raviradoilla. Kilpailulisanssi maksetaan vuosittain.

Nuoriso- ja poniravitoiminnan tarkoituksena on tarjota nuorille mahdollisuus harrastaa raviurheilua turvallisesti ja ohjatusti. Lähes jokaisella maakuntaradalla toimii nuorisoravikerho. Eri puolilla Suomea toimii Suomen Hippoksen alaisia poniravikouluja, jotka tarjoavat laadukasta ja turvallista toimintaa. Poniravikilpailuja järjestetään normaaliravien yhteydessä ja myös erillisinä poniraveina. Ponilähtöjä ajetaan sekä kärryettä montélähtöinä. P-ajolupakurssin voi suorittaa 10–18 -vuotias nuori.

Jalostustoiminta

Jalostettavat ominaisuudet määräytyvät hevosten käyttötarkoituksen mukaan. Jalostustavoitteet ja niiden saavuttamiseksi asetetut keinot on määritelty eri rotujen jalostusohjesäännöissä, jotka julkaisee Suomen Hippos.

Hevosjalostuksen tavoitteena on parantaa hevosten perinnöllistä laatua

Jalostusohjesäännöissä asetettuja vaatimuksia toteutetaan käytännössä Suomen Hippoksen ja hevosjalostusliittojen järjestämissä näyttelyissä, joissa kantakirjataan aikuiset hevoset ja annetaan varsoista rakennearvostelu. Kantakirjaan hyväksytty hevonen täyttää jalostushevosen vaatimukset suorituskyvyn, rakenteen, terveyden ja kestävyys-

suhteen. Kantakirjatut oriit ja tammatt ovat rotujensa parhaita edustajia sekä jalostustavoitteiden mukaisia seuraavan sukupolven vanhempia.

Terveys- ja kestävyysominaisuudet ovat edellytyksiä sille, että hevosta pystytään käyttämään täysipainoisesti. Näiden ominaisuuksien huomioon ottaminen jalostusvalinnassa on sekä eettisesti että taloudellisesti perusteltua. Hevosten heikko terveys ja kestävyys alentavat hevosen käyttöarvoa ja lisäävät hevosen pidon kustannuksia.

Eri hevos- ja ponirotuja edustavat rotuyhdistykset järjestävät myös aktiivisesti näyttelyitä omille roduilleen. Näissä näyttelyissä on mahdollisuus tutustua paremmin eri rotujen erityispiirteisiin.

Kuljetus

Hevosten kuljetuksessa on otettava huomioon hevosten, kuljettajan ja kyydissä olevien henkilöiden sekä muun

tieliikenteen turvallisuus. Hevosta tulee kuljettaa ainoastaan hevoskuljetukseen rekisteröidyllä kuljetusvälineellä. Hevosella tulee olla kuljetusvälineessä mukana myös tunnistusasiakirja eli käytännössä passi.

Hevosen matkavarustukseen kuuluvat tukeva riimu ja riimunvarsi. Hevosen jalat tulee suojata tarvittaessa kuljetus-suojilla. Kylmällä ilmalla hevonen suojataan loimella. Hevosten käyttäytyminen lastauksessa ja kuljetuksessa vaihtelee hevosen kokemusten mukaan. Kokemattoman kuljettajan tai hevosenomistajan kannattaa ehdottomasti pyytää ammatilaisen tai muun kokeneemman apua ja opastusta. Vaihtoehtoisesti kuljetus voidaan antaa hevoskuljetusyrityksen tehtäväksi.

Kuljettajan on tärkeää hallita ennakoiva ja rauhallinen ajotapa

Hevoskuljetusajoneuvolla ei voi tehdä äkkijarrutusta, nopeita kiihdytyksiä eikä ajaa kovalla vauhdilla kaarteisiin.

Hevosien hyvinvoinnista tulee huolehtia matkan aikana. Mikäli kuljetusmatka on pitkä, täytyy pitää taukoja, jolloin tarkistetaan hevosien kunto ja tarjotaan sille vettä. Myös kuljetusvälineen ilmanvaihdosta on huolehdittava. Hevosien tulisi pysyä matkan aikana rauhallisena. Potkiminen ja rauhaton käyttäytyminen ovat merkkejä siitä, että hevonen on tyytymätön oloonsa. Eläinten kuljetukselle asetetuissa eläinsuojeluvaatimuksissa (Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006) kerrotaan kuljetusajoneuvoille asetuista vaatimuksista ja kuljetusolosuhteista, mm. kuljetettavan hevosien ruokinnasta ja tarkkailusta. Sairaasta tai vahingoittunutta hevosta saa kuljettaa vain eläinlääkärin luvalla. Sairaana, heikona tai tiineen hevosien sekä varsien kuljetuksessa on noudatettava erityistä varovaisuutta. Eläinkuljetusasetus edellyttää eläinkuljettajalupaa kaupallisen

toiminnan yhteydessä tapahtuvissa eläinten kuljetuksissa. Tarkista lupa- ja koulutustarpeet ajantasaisesta lainsäädännöstä. Lisätietoja www.evira.fi.

Kuljetusajoneuvoista, ajoneuvoyhdistelmistä ja niiden painorajoista sekä katsastuksista ja ajokorttiluokista määrätään tieliikennelaissa. Neuvontaa ja tietoa saa Liikenneturvallisuusvirasto Trafista.

Eläinsuojelu

Eläinsuojelulain tarkoituksena on suojella eläimiä kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta. Lain avulla pyritään myös edistämään eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua. Eläintenpidossa on edistettävä eläinten terveyttä ja hyvinvointia ja otettava huomioon sekä fyysiset että lajinnukaiseen käyttäytymiseen liittyvät tarpeet. Hevosia koskevat eläinsuojelusäädökset on koottu Eviran oppaaseen ”Hevonen - eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna”. Myös Suomen Hippoksen ja Suomen Ratsastajainliiton kilpailusäännöt tähtäävät hevosien hyvinvoinnin varmistamiseen.

Tallien ympäristömääräykset eivät kuulu eläinsuojelusäädöksiin, mutta hyvin hoidettu ympäristö edesauttaa hevosien hyvinvointia. Eläinsuojeluviranomaisia ovat kunnan- ja kaupungin eläinlääkärit, monissa kunnissa myös terveystarkastajat, läänin-, raja-, ja tarkastuseläinlääkärit sekä poliisi. SEY Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitolla on noin 80 vapaaehtoista eläinsuojeluneuvojaa, jotka tekevät yhteistyötä viranomaisten kanssa. Ilmoituksen havaitusta epäkohdasta eläinten pidossa tai kohtelussa voi halutessa tehdä nimettömänä.

Vakuutukset

Hevoselle on valittavissa erilaisia vakuutuksia; henki-, eläinlääkärikulu- ja vastuuvakuutus.

Henkivakuutus korvaa, kun hevonen kuolee tai joudutaan lopettamaan sairauden tai tapaturmaisen loukkaantumisen vuoksi. Henkivakuutuksen hintaan vaikuttaa se mistä arvosta hevonen on vakuutettuna. Tiineen tamman vakuutukseen voi ottaa lisäturvana sikiövakuutuksen, joka korvaa sikiön menetyksen tai syntyneen varsan kuoleman.

Eläinlääkärikuluvakuutukset korvaavat eläinlääkärin hoidosta ja tutkimuksista aiheutuneita kuluja, kun hevonen on sairastunut tai loukkaantunut, esimerkiksi ähkyhoidot, erilaisten haavavammojen ja luunmurtumien hoito. Eläinlääkärikuluvakuutuksista ei makseta korvauksia ennaltaehkäisevästä hoidosta mm. raspaus, loislääkitys tai rokotus.

Vakuutukset eivät korvaa kuluja sellaisista sairauksista tai vammoista, jotka ovat olleet hevosella ennen vakuuttamista. Vakuutuksen hinnan lisäksi kannattaa verrata millaisia vahinkotapauksia vakuutus korvaa, mikä on yhtiön maksama enimmäiskorvausmäärä ja vahingon omavastuu.

Sekä henki- että eläinlääkärikuluvakuutuksista korvattavat sairaudet ja loukkaantumiset vaihtelevat suuresti eri yhtiöillä, monilla on valittavissa suppeaa tai laajempaa turvaa, joten ehtoja on hyvä vertailla. Valittaessa omalle hevoselle sopivaa vakuutusta, kannattaa miettiä millaisista vahingoista haluaa korvauksen ja sen perusteella valita sopivin vakuutus.

Hevoselle voi ottaa myös vastuuvakuutuksen. Vakuutuksesta voidaan korvata hevosen ulkopuoliselle aiheuttamia henkilö- ja esinevahinkoja, kun hevosen omistaja on vahingoista lain mukaan korvausvelvollinen. Vastuuvakuutus ei korvaa omistajalle, hoitajalle tai ratsas-

tajalle sattuneita vahinkoja tai heidän omaisuudelleen aiheutunutta vahinkoa.

Ravikilpailuihin osallistuvilta hevosilta ja poneilta vaaditaan pakollinen kilpailuvakuutus, jonka Suomen Hippos laskuttaa automaattisesti. Vakuutuksen ehdot ovat Suomen Hippoksen nettisivuilla.

Hevosten kanssa harrastaessa kannattaa vakuuttaa myös itsensä, ainakin tapaturmavakuutuksella. Suomen Ratsastajainliiton jäsenseurojen jäsenet ja SRL:n hyväksymien ratsastuskoulujen ja harastetallien jäsenet ovat vakuutettuina tapaturmavakuutuksella, joka on voimassa aina kun ollaan hevosten kanssa tekemisissä. Jos ei kuulu liiton vakuutuksen piiriin tai haluaa kattavampaa turvaa tapaturmien varalta, kannattaa ottaa yhteyttä omaan vakuutusyhtiöön.

Vakuuttaminen on osa riskienhallintaa ja vakuuttamisen tarve riippuu jokaisen omista lähtökohdista

Kannattaa myös muistaa, että kallis omaisuus; merkkisatulat, kilpakärkyt ym. on hyvä vakuuttaa. Unohtamatta

tietenkään tallin palovakuutusta, auton ja hevoskuljetuskaluston ym. vakuutuksia.

Mieti ja ennakoi, mikä on sinulle järkevin tapa vakuuttaa.

Hevosen pidosta aiheutuvat kustannukset

Hevosesta aiheutuvat kustannukset kannattaa arvioida mahdollisimman tarkkaan jo ennen hevosen hankintaa. Aloitettavan hevosenomistajan on turvallisinta hakea hevoselle sellainen täysihoitotalli tai tallipaikka, jossa on mahdollista saada kokeneemman hevosihmisen apua hevosenhoidossa. Käytännössä tämä tarkoittaa tallipaikan vuokraamista hevosyrittäjältä.

Tallia valittaessa kannattaa kiinnittää huomiota käytettävien rehujen laatuun sekä tallirakennuksen, tarhojen ja harjoittelupaikkojen kuntoon ja turvallisuuteen. Toisaalta kannattaa miettiä, tarjoaako talli riittävät puitteet mielekkääseen hevosharrastukseen.

Talliyrittäjän kanssa tehdään aina kirjallinen hoitosopimus, mihin kirjataan tarkasti mitä tallivuokraan kuuluu ja mitä ei sekä mistä peritään erillinen hinnaston mukainen maksu. Myös vastuuksymykset kirjataan sopimukseen.

Hevosen suurin yksittäinen menoerä on tallivuokra. Tallivuokran määrään vaikuttavat oleellisesti tallin sijainti sekä palvelutarjonta. Hintoja lisäävät mm. valmennus- ja maneesikustannukset. Täysihoidon hintavaihtelu ratsutalleilla on 450-800 € kuukaudessa ja ammattivalmentajien ravitalleilla valmennusmaksu 750-1200 €. Kuukausimaksuun sisältyvät yleensä hevosen perusrehut, karsinan

Huomioitavat säännölliset kustannukset (esimerkki)

	Ratsuhevonen täysihoidossa e/kk	Ravihevonen ammattivalmennuksessa e/kk
Peruskuukausimaksu	450-800	750-1200
Kengitys 6-8 vkon välein, á 90e	65-75	Peruskengitys sis. hintaan
Peruseläinlääkärikulut: rokotukset, raspaus	50	50
Loishäätö	7	7
Vakuutukset: henki- ja laaja ell.kuluvakuutus, hevosen arvo 5000e.	36	36
Varusteet	58	25
YHTEENSÄ	670 - 1120	870 - 1320

Esimerkkilaskelmissa eläinlääkärikulut tulevat hevosen perushoidosta. Kulut nousevat merkittävästi, jos hevonen sairastuu. Esimerkiksi ontumatutkimukset klinikka olosuhteissa maksavat useita satoja euroja. Vaativimmat tapaukset, kuten ähky hoidot, leikkaukset ja tähytykset, ovat huomattavasti kalliimpia. Lisäksi mahdolliset kilpailukustannukset pitää huomioida.

puhdistus ja tarhaus. Ravitalleilla valmennusmaksuun kuuluu yleensä myös peruskengitys. Kustannuksissa kannattaa huomioida myös tallille tapahtuvista matkoista aiheutuvat kulut. Halvin ratkaisu ei välttämättä ole käytännössä se turvallisin ja mieleisin vaihtoehto.

Ratsuhevosen kustannuksia lisää, jos harrastus on tavoitteellista ja hevosen kanssa valmentaudutaan. Ratsastuskilpailuissa kustannuksia koituu mm. kilpailuluvasta, kilpailujen lähtömaksuista ja hevosen kuljetuksesta.

Ravihevosen kilpailukustannukset kertyvät kuljetuskuluista ja hevosen ohjastajalle maksettavista palkkioista. Kuljetuksista vastaa yleisimmin valmentaja tai kuljetusliike, jolloin kilometrikorvaus on yleensä 0,40–0,60 €/km. Ohjastajalle maksettava ajopalkkio on ohjastajakohtainen ja sovitaan etukäteen. Ammattiohjastajien palkkiot saattavat

vaihdella 17–20 euroon, minkä lisäksi ohjastajalle maksetaan sopimuksen mukaan 10–15 % voittosummasta. Amatööriohjastajien palkkiot ovat yleensä pienemmät.

Tallin pito yrityksenä vaatii tarkat kulu- ja kannattavuuslaskelmat jo rahoituksen järjestämiseksi. Kannattaa myös muistaa, että harrastusmainen hevosenpito omassa tallissa maksaa paljon enemmän kuin pelkät perushoidon kustannukset. Kustannuksia kertyy mm. tilasta, rehusta, sähköstä, vedestä, kuivikkeista, lantahuollosta, tarhojen ja harjoitusalus- tojen ja tallirakennuksen kunnossapidosta sekä myös mahdollisesti tarvittavasta työvoimasta.

Hevosesta luopuminen

Hevosesta pitää huolehtia ja kantaa vastuu läpi sen elinkaaren. Hevosen omistajan elämäntilanne saattaa ajan kuluessa muuttua, eivätkä aika ja rahat ehkä enää riitäkään oman hevosen pitämiseen. Terveelle ja tehtävänsä soveltuvalle hevoselle saattaa löytyä uusi koti myynnin tai vuokrauksen kautta.

Joskus on tehtävä päätös hevosen lopettamisesta. Syitä tähän voi olla monia, esimerkiksi hevosen sairaus, vamma tai sopimattomuus käyttötarkoitukseensa. Vaikka päätös hevosen lopettamisesta tuntuu vaikealta, omistajan täytyy pystyä ajattelemaan hevosen parasta. Tukea ja apua lopettamispäätökseen saa eläinlääkäriltä. Päätöstä lopettamisesta ei hevosen hyvinvoinnin kannalta saa pitkittää.

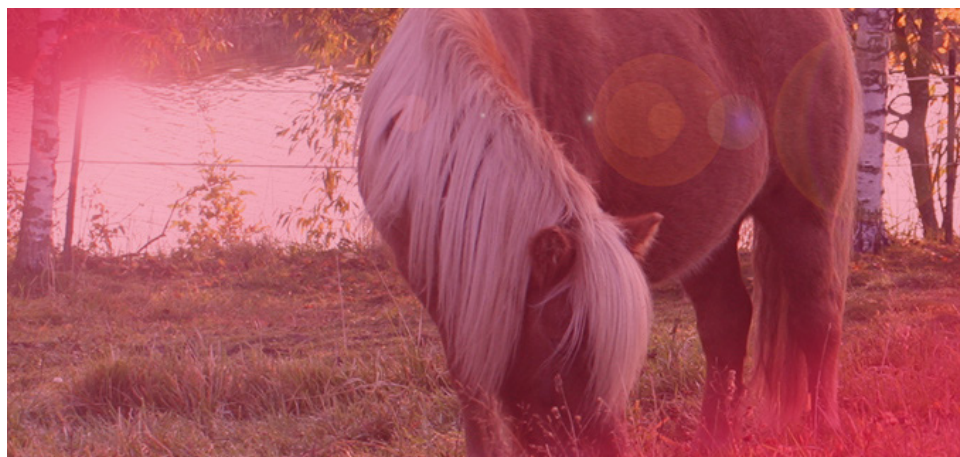
Hevosen lopetus on suoritettava siten, että sille ei aiheudu tarpeetonta kipua tai kärsimystä. Eläinlääkäri voi lopettaa hevosen lääkeaineilla tai hevonen voidaan viedä teurastettavaksi. Hevosen teurastaminen on eettinen vaihtoehto ja vastuullisen hevosenomistajan valinta.

Suomeen tuodaan hevosenlihaa yli kaksi ja puoli miljoonaa kiloa vuodessa, mm. Kanadasta, Ranskasta ja Romaniasta. Hevosen saa myös lopettaa aivoihin ampumalla. Ampujalla täytyy olla lupa ja taito aseiden käyttöön.

Hevosen voi haudata omalle maalle kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen luvalla alueen erityispiirteet huomioiden. Mikäli tallilla ei ole hautaamismahdollisuutta, voi hautapaikkaa tiedustella oman kunnan viranomaisilta. Kuollut hevonen voidaan myöskin tuhkata tai hävittää eläinjätteenkäsittelylaitoksen kautta.

Jos hevonen lopetetaan hevosia vastaanottavassa teurastamossa, sillä tulee olla mukanaan hevospassi/rekisteridistus, josta se voidaan tunnistaa ja josta voidaan tarkistaa sille annettujen lääkkeiden varoajat sekä ketjuinformaatiolomake. Teurastettavaksi vietävässä hevosessa ei saa olla lääkkeitä.

Hevosen poistosta tulee tehdä ilmoitus Suomen Hippokseen mahdollisimman pian hevosen kuoleman jälkeen. Poistoilmoitukselle on olemassa valmis lomake osoitteessa www.hippos.fi. Teuraaksi viedyistä hevosista teurastamo toimit-

taa passit suoraan Suomen Hippokseen. Omistajan ei tällöin tarvitse lähettää niistä erikseen poistoilmoitusta.

Tämä opas on tarjonnut läpileikkauksen hevosen omistajuuteen liittyviin asioihin. Tervetuloa hevosen omistajan kiehtovaan, mutta vastuulliseen maailmaan!

KIRJALLISUUS JA OPPAAT

Hevonen, ensimmäinen oppaani. Kaimio Tuire ja Tallberg Minna. WSOY 2006. .

Hevosen kanssa. Kaimio Tuire ja Tallberg Minna. WSOY 2004.

Hevosen kengitys. Granström J, Johansson O-P, Laiho J, Skarra P. (toim.) OPH 2011.

Hevonen nauttii laitumella

<http://www.maaajakotitalousnaiset.fi>

Hevosen ruokinta ja hoito. ProAgria Keskusten Liitto, Tieto tuottamaan 101, 2007.

Hevosen tarttuvat hengitystiensairaudet & Hyvä hevosenpito

http://www.hippos.fi/suomen_hippos_ry/suomen_hippos_ry/oppaat_ja_julkaisut

Hevoset ja työturvallisuus – turvallinen työskentely hevosten kanssa. Työturvallisuuskeskus 2010.

Hevoskaupan käsikirja. Lehtola P. ja Wege-lius C. Tietosanoma Oy 2005.

Hevostaitokansio. SRL, 2013.

Hevostallien ympäristönsuojeluohje. Ympäristöministeriö 2003.

Hevosten valmennusfysiologian perusteet. Kinnunen S, Heiskanen M-L, Mäenpää P. ja Lehmuskero A. Hevostietokeskus 2003. .

Keinoemo-opas. Suomen Hevosenomistajien Keskusliitto 2013. Tulostettavissa shkl.net.

Rehutaulukot ja ruokintasuositukset.

Luke 2015. agronet.fi/rehutaulukot/.

Matkalla hevosen omistajaksi . opas hevosen hankinnasta ja omistamisesta. Hippolis 2012. Tulostettavissa hevosenomistaja.fi

Navetasta talliksi. Halonen J. Hevostietokeskus 2005.

Ratsastuskeskusten suunnittelu- ja rakentamisopas. Liikuntapaikkajulkaisu 86. OPM ja Rakennustieto Oy 2005.

Ruokinnalla tuloksiin 4. Lillkvist A. Hevosfakta Oy 2007.

Tamma ja varsa. Heiskanen M-L. Hevostietokeskus 1998

Suomenhevonen. Saastamoinen M. (toim). Suomen Hippos ry 2007. .

Terve ja sairas hevonen: sairauksien ehkäisy ja hoito. Pettersson ja Green, Otava Kustannus-osakeyhtiö 2005.

Uudet talliratkaisut. Heiskanen M-L ja Lehmuskero A. Hevostietokeskus 2005.

Uusi hevosenomistajan käsikirja. Andersson I. ja Lindberg C. Karisto Oy 2003.

Uusi ravihevosen hoito ja valmennus, osat 1 – 4. Greene Curt, Boring Norman Chris ym. Suomen Hevosurheilulehti Oy 2000.

Varsominen – Tamman kiimasta varsan vierotukseen. Holmsted S., Magnusson-Falk M. ja Peterson-Brodde L. WSOY 1991.

Virus vieköön. Heiskanen M-L. Hevostietokeskus 1999.

LINKIT

Hevoseni.fi - tietoa hevosen ja tallin pidosta
www.hevoseni.fi

Infosivusto hevosenomistamisesta kiinnostuneille www.hevosenomistaja.fi

Hevoset ja kunta – rajapintoja
www.hippolis.fi/hevosetjakunta

InnoHorse – työkalupakki: turvallisuus, lantahuolto ja laiduntaminen.

www.hippolis.fi/fi_innohorse/fi_home/
Hevosalalle suunnattuja tietopaketteja,

www.hevosyrittaja.fi
Suomen Kengityssepät ry,
www.suomenkengityssepät.fi

LAINSÄÄDÄNTÖ

Katso ajantasainen lainsäädäntö laajemmin:
www.hippolis.fi/hevosetjalainsaadanto

www.finlex.fi, www.evira.fi

Opas: Hevonen - eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna

www.evira.fi

YHTEYSTIETOJA

SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry, Helsinki, puh. 020 7528 420, www.sey.fi

Hippolis – Hevosalan osaamiskeskus ry, Ypäjä, www.hippolis.fi

Suomen Hevosenomistajien Keskusliitto ry,

Lahti, puh. 03-734 2281, www.shkl.net
Suomen Hippos ry, Espoo, puh. 020 760 500,
www.hippos.fi

Suomen Ratsastajainliitto ry, Helsinki, puh.
09-229 4510, www.ratsastus.fi

Hevosjalostusliitot www.hevosjalostusliitot.fi

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira,

Helsinki, puh. 020 690 999, www.evira.fi

**Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen
tiedekunta, Yliopistollinen eläinsairaala**,
Helsinki. puh. 09-191 57350, maksullinen
päivystys 0600-97412,

www.vetmed.helsinki.fi/elainsairaala/

Hevostietokeskus, Kuopio,
www.hevostietokeskus.fi

Luonnonvarakeskus, Luke, Hevostalous
Ypjä, puh. 03-41 881, www.luke.fi

Maa- ja metsätalousministeriö, Helsinki,
puh. 09-160 01, www.mmm.fi

**Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto –
MTK**, Helsinki, puh. 020 4131, www.mtk.fi

ProAgria Keskusten Liitto, Vantaa,
puh. 020 7472 400, www.proagria.fi

Ympäristöministeriö, Helsinki,
puh. 020 610 100, www.ymparisto.fi

Hevosnomistajan opas 4/2015

Kansi: Milla Saarikko

Oppaan ulkoasu: Erja Mattila

Kuvat: Pirje Fager-Pintilä, Sonja Holma, Hanna
Leppänen, Erja Mattila, Sanna Mäki-Tuuri,
Ilkka Nisula, Seppo Rajala, Tuija Rauman

Hippolis
Hevosalan osaamiskeskus

- Yhteistyötä
- Edunvalvontaa
- Seminaareja
- Ajankohtaisasiaa
- Kehittämishankkeita
- Hevosperinnettä

Hippolis on European Horse Network -verkoston suomalaisestaajana.

www.hippolis.fi

Taustajärjestöt:

Hevoseni.fi

Tietoa hevosen ja tallin pidosta.

HEVOSJALOSTUSLIITOT
SUOMESSA

HEVOSJALOSTUSLIITOT

Suomessa toimii 16 hevosjalostusliittoa. Liitot ovat Suomen Hippoksen jäsenjärjestöjä, mutta toimivat itsenäisinä organisaatioina maakunnissa. Liittojen tavoitteena on hevoskasvatuksen- ja jalostuksen edistäminen alueellaan sekä hevostalouden tunnettavuuden parantaminen.

Hevosjalostusliitot hoitavat lakisääteisiä viranomaistehtäviä yhdessä Suomen Hippoksen kanssa. Liitot järjestävät myös ajolupakursseja ja koulutusta alueen hevosenomistajille sekä toimivat neuvojina monissa hevostalouden asioissa. Osa liitoista toimii tiiviissä yhteistyössä maakuntaradan kanssa ja osallistuu paikallisravien järjestämiseen.

Hevosjalostusliiton tehtävät ja niiden tarjoamat palvelut:

Viranomaistehtävät ja edunvalvonta:

- hevosrekistereiden ja kantakirjojen ylläpito
- astutus- ja varsomistietojen ylläpito
- varsojen ja tuontihevosten tunnistaminen
- omistajanvaihdot
- linkki keskusjärjestöön ja valtio
- tamma- ja varsanäyttelyiden järjestäminen suomenhevosille ja lv-ravureille

Neuvonta ja yhteistyöhankkeet

- kurssit, koulutus, kouluttautuminen

Paikallisten toimintojen koordinointi

- ravitoiminta
- ajolupa- ja vastuuvaimentajakurssit
- paikallis- ja harjoitusravien avustus ja valvonta
- laiduntoiminta

Hevosjalostusliittojen sivut löydät yhteisestä nettiportaalista
www.hevosjalostusliitot.fi

Etelä-Pohjanmaan Hevosjalostusliitto (E-P) puh. 040 532 9014

Etelä-Savon Hevosjalostusliitto (E-Sa) puh. 044 7910 600

Etelä-Suomen Hevosjalostusliitto (E-S) puh. 0500 745 913

Hämeen Hevosjalostusliitto (H) puh. 0400 454 840

Kainuun Hevosjalostusliitto (K) puh. 044 276 2951

Keski-Pohjanmaan Hevosjalostusliitto (K-P) puh. 040 584 5907

Keski-Suomen Hevosjalostusliitto (K-S) puh. 040 849 6958

Kymen-Karjalan Hevosjalostusliitto (K-K) puh. 0400 958 581

Lapin Hevosjalostusliitto (L) puh. 0400 185 506

Nylands Läns Hästavelsförbund (N) puh. 0500 630 492

Pohjanmaan Hevosjalostusliitto (P) puh. 0500 921 527

Pohjois-Karjalan Hevosjalostusliitto (P-K) puh. 050 441 7524

Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto (P-S) puh. 044 037 5363

Satakunnan Hevosjalostusliitto (S) puh. 02 635 9100

Svenska Österbottens Hästavelsförbund (SÖ) puh. 040 532 9014

Varsinais-Suomen Hevosjalostusliitto (V-S) puh. 040 747 3432

Vapon turvekuivikkeet pitävät ilman raikkaana ja eläimet kuivina.

Vapon kuivike- turpeen hyödyt

- Mahtava imuvoima;
vähemmän työtä,
vähemmän lantaa
- Mieluinen makuualusta
- Sitoo ammoniakkia
ja ravinteita
– poistaa hajua
- Ehkäisee haitallisten
sienitautien leviämistä
- Vähentää karpäsiä
- Kompostoituu nopeasti

Myynti:

Vapo tilauskeskus

puh. 020 341 400 / tel. 020 341 300

tilauspalvelu@vapo.fi

www.vapo.fi

Kuva: Suvi Elo

LIITY ELÄINSUOJELUKUMMIKSI!

Kummina lahjoitat kerran kuukaudessa haluamasi summan SEYn eläinsuojelutyöhön.

Liity kummiksi! Lue lisää sivulta www.sey.fi/kummi tai lähetä viesti KUMMI ja yhteystietosi numeroon 040 830 1709

Kiitos tuestasi –eläinten puolesta!

SEY
SUOMEN ELÄINSUOJELU

SEYllä on valtakunnallinen rahankeräyslupa, jonka tiedot löytyvät sivuiltamme
<http://www.sey.fi/tue-toimintaa/kerayslupa-ja-tilinumerot>

HELSINGIN YLIOPISTO

YLIOPISTOLLINEN ELÄINSAIRAALA HEVOSSAIRAALA

Yliopistollinen hevossairaala palvelee Helsingin Viikissä ja tarjoaa laadukasta sairaalatasoista hoitoa ympäri vuorokauden. Toiminnasta vastaavat Diplomate-tutkinnon suorittaneet asiantuntija-eläinlääkärit. Hevossairaalaan voi tulla joko suoraan ilman aiempia tutkimuksia tai oman eläinlääkärin läheteellä.

- **02941 57350** Ajanvaraukset ja kyselyt klo 8-16
- **0600 97412** Hevospäivystys ja eläinlääkärin konsultaatiot 24 h
(1,53 eur/min+pvm, klo 22-08: 3,56 eur/min+pvm)
- **02941 407000** Lisäätymispalveluiden ja Mäntsälän alueen ajanvaraus klo 8-9.00

www.vetmed.helsinki.fi/elainsairaala/hevossairaala
www.facebook.com/elainsairaala

Ratsasta hyvässä seurassa!

Liity ratsastusseuraan jäseneksi ja saat upeita jäsenetuja!
Lue lisää osoitteesta:

www.ratsastus.fi

MENESTYKSEN TAKANA KASVUSSA JA KILPAILUSSA

Racing -rehusarjan tuotteet ovat olleet suomalaisen hevosväen kestopuolueita jo yli kaksi vuosikymmentä. Racing-rehujen menestys perustuu Suomen Rehun innovatiiviseen tutkimus-, tuotekehitys- ja valmistustyyöhön sekä laadukkaisiin kotimaisiin raaka-aineisiin. Panostamme tähän toimintatapaan jatkossakin. Racing -sarja tarjoaa hevosellesi parasta ravintoa nyt ja tulevaisuudessa.

RACING

Kehitys. Menestys. Hyvinvointi.